

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
N O. 13107

TSVISHN TSVEY BERG

Isaac Leib Peretz

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ג. ל. פֶּרְצָן פָּאָר דַּעַר שׂוֹל

๔

צְרוּלִישָׁן צְרוּלִי בְּעָרְג

הַצְּרוּלִישָׁן פָּאָר דַּעַר יְזָנֵת פּוֹן
אַלְכָּסִיסְעַ לְעָרָעַר בֵּיבָּס צְעַנְטְּרָאַלְןַן
בִּילְדוֹנוֹגָס. קָאַבִּיטְשָׁע אַין וּוַיְלָנוֹג

ג

— זְנוּמָרָאַלְעַן וִיהִוָּשָׁע בִּיְצָלִיאַפְּעָם —
— אַן פְּרֻעַמָּע אַרְבָּיו —

וּוַיְלָנוֹג — 1922

וּוַיְלָנוֹג פָּאָרְלָאָג פּוֹן בָּ. אַ. קְלָעַצְקִין

I. L. Perec dla Szkoły. „Między dwoma górami“

Drukarnia „Wydawnictwo Wileńskie“ B. Kleckina,
M.-Stefanska 23.

צווישן צווויי בערג.

פון בריסקער רב און ביאלעער רבין האט איד אויראי געע' הערט, דאך נישט אלע וויסקן, או דער ביאלעער צדיק, ר' נחמן אייז פרייער געוועזון דעם בריסקער רבס א תלסיד מיבהך, או ער האט בי אים געלערנט א שיינע פאר יאר, און דערנאנך ערסט אץ ער נעלם געוואָרַן, אַפְּנַהַאֲלַטֵּן אַפְּאַרְיָאַר "גָּלוֹתָה", אַן אַי נַחֲגָלוֹת גַּעֲוִיאָרַן אַין ביאלען.

און אַוּעַך אַיְזֶה ער כהאי טעמא: מען האט געלערנט תורה, נאָר די תורה, האט דער רבינו געפֿילט, אייז טַרְוקָעַנְעַט תורה... מען לערנט, למשל, אַדִּין פון שָׁאַלְוָתָה נְשִׁימָה, פון בְּשַׂרְבְּחַלְבָּה, צי דיני מְמוּנוֹת... זַיְעַר וּוּאוֹלִי! קומט ראובן וּסְמֻעָן האַבָּן אַדִּין תִּוְרָה — קומט אַמְּסָרָת אַכְּלָה פְּרָעָן, אַדְעָר אַן אַשְׁה האט אַסְּאָלָה — קְרִיגָּט בָּאוֹתָה הַרְגָּעָה דָּאָס לְעַרְנָעָן אַהֲיוֹת, לְעַבְּסָט עַס אַוְיכָ אַן קְרִיגָּט בָּאוֹתָה הַרְגָּעָה דָּאָס לְעַרְנָעָן אַהֲיוֹת, לְעַבְּסָט עַס האט אַמְּסָלָה אַוְיכָ דָּעָר וּוּוָלֶט. אַבְּעָר אַזְוִי, אַן זַיְעַר דָּעָר רבִי, אוּ די תורה, דָּאָס הייסְטָה: דָּעָר גּוֹף פון דָּעָר תורה, דָּעָר נְגַלָּה, דָּאָכָ, וּוּאָס עַס לִיגְטָ פון אַוְיכָן אַוְיכָ — אַיְזֶה טַרְוקָן. נישט דָּאָס, האט ער געפֿילט, אייז תורה חיִים! — תִּירָה דָּאָרָף לעבען! לערנָען אַנדְעָרָע קְבָּלה-סְפָּרִים האט מען אַין בריסק נישט גַּעֲטָאָרט. דָּעָר בריסקער רב אייז געוועזון אַמְּתָנָגָד אַן בְּצָבָע אַנְוּקָם וּנוֹטָר כְּנָחָשָׁה". האט עַמִּין אַנְגָּעָרִיטס אַוְהָר, אַפְּרָדָס, פְּלָעָגָט ער שְׁעַלְתָּן, אַין חְרָם אַרְיִינְלִינְגָן! אַיְינְגָט האט מען געכאָפֶט בַּי אַקְבָּלה-סְפָּר, האט ער אַיְם גַּעֲלָאָזָט אַפְּגָאָלָן די באָרְדָּ דָּרָךְ ערְלִימָן! וּוּאָס קְלָעָרט אַירָ? דָּעָר מַעֲנָסָט אייז יָצָא כְּדַעַתְוָן גַּעֲוִיאָרַן! אַין מְרָה-שְׁחוֹתָה אַרְיִינְגְּעָפָלָן, אַונְן, וּוּאָס מַעֲרָה הַיּוֹדָש אַיְם, עַס האט אַיְם שְׁוִין קִיְּין גַּוטָּעָר יִיד נִישְׁט גַּעֲהָאָלָפָן! — אַיר שְׁפִילָט אַיְיךְ מִיטָּן בריסקער רבָו אַן פּוֹנְדְעַסְטוּוּגָן, וּוּ פְּאָרָט מען עַס אַוּעַך

פון בריסקער רבָס יִשְׁיבָה?

אַציַּיט לְאַנְגָּה האט ער זַיְעַר טַאַקָּע גַּעֲשָׁלָאָגָן בִּיטָּר דָּעָה

נאר אינמאל האט מען אים געווען אַחֲלָוּם. עס האט זיך
אים גוחלומס, או דער בריסקער רב איין צוֹן אַיְמָדָה געוקומען.
און געוואגט: קומ, נחת, וועל איך דיך פירן אין גאנזן התחוון
אַרְיִין. און ער האט אים אַנְגַּעַנוּמָעַן ביַי דער האנט און געכּוֹרט.
זיך זינגען געקבּעַן אין אַנְדוּסְטָן פֿאַלְאַץ אַרְיִין. אין פֿאַלְאַץ אַיְמָדָה
ニישט געווען, נישט קיַין טיר און נישט קיַין פֿעַנְסְטָעַר, אוַיסְעַר
די טיר, דורך וועלכּער זיך זינגען אַרְיִינְגְּעַנְגְּעַן. לייכּטיק אַיְמָדָה
אין פֿאַלְאַץ געווען, וויל דֵי ווועט, וויל ער האט זיך דעם ריבּין
געַדְאַכְט, זינגען געווען פֿוֹן קְרִיסְטָאַל און האַבָּן גַּעַשְׁלָגָן פֿוֹן זיך
אלְיאַן אלְיכּטִיקְן גַּלְאַנְקְן.

און זיך גיעען אַוְויַי, און גיעען און מאַן זעט נישט קיַין סוף.
— האָלֶט דיך אָן בין יוֹפְּעַצְעַ, — מאָכָּט דער בריסקער
רב — דָא אַיְמָדָה גַּעַנְגַּעַן סָאַלְיַעַס אַיְמָדָה לְשָׁעַר וְאַיְמָדָה לְסָפָר, אַיְמָדָה
רייכּטוֹ דיך אָפְּ פֿוֹן מִיר, ווועצְטוֹ פֿאַרְבָּלָאַנְדְּהַזְּעַן אַוְיַף אַיְבִּיק...
דער רבּי טוֹט אַוְויַי, און זיך גיעען אלְיאַן ווַיְיטַעַר אַוְויַי
טַעַר, אַוְיַפְּן גַּאנְצָן ווּגְן זעט ער נישט קיַין בעַנְקָל, קיַין שׁוֹם
כלְּ-בַּיִת, גַּאֲרַנִּישְׂטָן!

— דָא זִצְטָ מַעַן נִישְׁטָ, פֿאַרְטִּיכְּשָׁט אַיְמָדָה דער בריסקער
רב, נאר מעַן גַּיִס אלְיאַן ווַיְיטַעַר אַוְויַפְּרַעַד! — און ער אַיְמָדָה
גַּאנְגְּעַנְגְּעַן. און איין זאל אַיְמָדָה גַּרְעַסְעַר אַיְמָדָה גַּעַוְועַן
פֿוֹן דעם צוֹוִיכּן, און דֵי ווּעַנְטַהְתָּהְתָּה אַיְמָדָה גַּעַשְׁיַינְס דָא מִיט דָעַה דָא
מִיט אַן אַנְדְּעַרְעַר קָאַלְיָה: דָא מִיט עַטְלָאַכָּא, דָאַרְטָ מִיט אַלְעַרְלִי
קָאַלְיָדָן... נאר קיַין מַעֲנַשְׁטָן האַבָּן זיך גַּעַשְׁרָאַפְּן אַוְיַפְּן ווּגְן...
דער רבּי אַיְמָד גַּעַוְאַרְן גַּעַנְדְּרִיךְ. עס האט אַיְמָדָה בְּאַגְּאַסְטָן
אַשְׁוֹוִיס, אַקְאַלְטַעַר שְׁוֹוִיס. קָאַלְטָ אַיְמָד אַיְמָד גַּעַוְאַרְן אַיְמָד
אַלְעַ אַבְּרִים. דָעַרְצָו הוּאַבָּן אַיְמָד אָן דֵי אַיְגָן ווַיְיַזְרַעְלָן פֿוֹן
בְּאַשְׁטַעַנְדִּיקְן גַּלְאַנְקְן...

און עס אַיְמָד אַנְגַּעַפְּאַלְן אַשְׁטָאַרְקָעַ בעַנְקַשְׁאָפְּט, אַבעַנְקָן.
שְׁאָפְּט צוֹ יִדְן, צוֹ חֲבָרִים, צוֹ בְּלִיְשָׁרָאַלְן אַקְלִיְינְקִיְיט — מעַן
זעט קיַין יִד נִישְׁטָ פֿאַר זַיְךְ!...
— בעַנְקָן נִישְׁטָ צוֹ קִינְעָם, — מאָכָּט דער בריסקער רבּ —

דאַס אַיִן אָפָּלָאַץ נַאֲר פָּאָר מֵיר אֹן פָּאָר דִּיר... דָו וּוּעֶט אַוְיך
אַמְּלָל זַיִן בְּרִיסְקָעָר דְּבָן
אֹן דָעָר רְבִי הָאָט זַיִךְ נַאֲר מַעַר דָעַרְשָׁאָקָן אֹן אַנְגָּעָה
כָּאָפָט זַיִךְ אָן דָעָר וּוּאָנֵס, נִישְׁט אָוּבְּזָפָּלָן, אֹן דִּי וּוּאָנֵס הָאָט אִים
אַפְּגָּעָנְרִיטָן: נַאֲר נִישְׁט זַיִי פְּיִיעָר בְּרִיטָן, נַאֲר זַיִ אַיִן בְּרִיטָן
— רְבִי! — הָאָט עַר 8 גַּעֲכָרְיוּ גַּעֲכָן, — דִי וּוּעֶנֶּס זַיִגְעָן
איַיִן, נִישְׁט קְרִיסְטָאָלָן פְּשָׁטוֹת אַיִן!
דָעָר בְּרִיסְקָעָר רְבִי שָׂאִיגָּעָן.

אֹן דָעָר רְבִי שְׂרִיטָן וּוּיְיִטְרָעָן
— רְבִי, פִּירְט מִין אָרוּוִיס פָּוּן דָאָנָעָן אַיִךְ וּוּיל נִישְׁט זַיִן
אַלְיִין נִישְׁט אַיִן! אַיִךְ וּוּיל זַיִן צוֹנוֹאָכָעָן מִיטָּל יִשְׂרָאָלָן
אַיִן קוּיִם הָאָט עַר עַס אָרוּוִיכְגָּעָזָאנָטָן, אַיִן דָעָר בְּרִיסְקָעָר
רְבִי גַּעֲלָמָן גַּעֲוִיאָרָן אֹן צָר אַיִן גַּעֲבְּרִיבִּין אַיִינְגָּעָר אַלְיִין אָן פָּאָלָאַץ.
קִיְיָן וּמָגָּא זַי אָוּס אֹן זַי אַיִן, וּוּיְכִיטָּעָר עַר נִישְׁטָן פָּוּן דִי
עוֹנֶנטָן שְׁלָאָגָט אָוּף אִים אַקָּלְפָּעָר פְּהָהָן, אַיִן דָאַס בְּעַנְקְשָׁאָפָט,
צָוָן אַיִד, צָוָן דָעַרְזָן אַיִד, בָּאָדִי אַסְטְּפָעָר, אַסְטְּפָעָר, אַסְטְּפָעָר,
אַלְקָן בַּיִם שְׁטָאָרָקָעָר אֹן שְׁטָאָרָקָעָר גַּעֲוִיאָרָן, הָאָט עַר אַגְּנָעָן
הַוִּיבָן שְׁטָאָרָקָעָר צָוָן וּוּיְגָעָן...

— «רְבָּבוֹנוֹ שֶׁל עַולְמָן, הָאָט עַר זַיִךְ גַּעֲבָעָן», — נִצְּבָּה פָּוּן
אָרוּוִיס פָּוּן דָאָנָעָן בְּעַכְעָר אַיִן נִיהָנֶה מִיטָּל יִשְׂרָאָל צוֹנוֹאָכָעָן,
אַיִדְעָר דָאַיִינְגָּעָר אַלְיִין!»
אֹן באָתוֹו הַרְגָּעָה, הָאָט זַיִךְ אִים באָיוֹוֹן אַפְּרָאַסְטָן יִידָּל, סִוּס
אַרוּטָן בְּעַל-עַגְלָהָשָׁן זָאָרְטָל אָוּף דִי לְעַנְדָן, אֹן אַלְגָּעָר
בִּיְתָש אַיִן דָעָד הַאָנָט. זַקְעָמָל הָאָט אִים שְׁיִיְגָּדִיק, אַגְּנָעָן
נוּמָעָן בַּיִם אָרְבָּל, אָרוּוִיכְגָּעָזָפְּרִידָט פָּוּן פָּאָלָאַץ, אֹן אַיִן — פָּאָרָ
שְׁוַיְאוֹנָן גַּעֲוִיאָרָן. אֹאַ חַלוֹב הָאָט כְּעַן אִים גַּעֲוִיאָרָן:
אוֹעַר הָאָט זַיִךְ אַעֲפָגְעָכָאָפָט פָּאָרְטָאָגָן קוּיִם וְאָס עַס הָאָט
אַגְּגָעָהָוִבָּן גַּרְאָעָן, הָאָט עַר פָּאָרְשָׁטָאָנָעָן, אוֹעַר עַס אַיִן נִישְׁט קִיְיָן
פָּרָאַסְטָעָר חַלוֹם גַּעֲוִועָן, עַר הָאָט זַיִךְ גַּעֲשָׁוִינְד אַגְּגָעָהָאָן אַיִן גַּעַ.
וְאָלָס לוּוֹפָן אַיִן בֵּית-הַמְּדָרָש אָרְיִין, לְאֹון זַיִךְ פּוֹתָר חַלוֹם זַיִן פָּוּן
דִי לְוּפָדִים, וְאָס גַּעֲכִיטִין אַיִן בֵּית-הַמְּדָרָש. דָוְרְכִיְיָעָנְדִיק דָעַם
מְאָרָק, הָאָט עַר אַפְּבָעָר דָעַרְזָן אַשְׁפִּיצְיָעָנְדִיק בּוּהָה, אַן אַיִנְגָּעָן —

שפאנט גרויסע, פארציזיישע בoid, און בי דער בoid איז גע-
שטאָגען אַבעל-ענלה, מיט אַרויסן גָּאָרֶל אַרום די לענדן,
אַלְאָגָעַ בִּיטְסָ אַין דער האָט, אַין פּוֹנְקָס זֹא יַדְלָ, וֵוי דער,
וּאָפָּה האָט אַים אַין חָלוֹת אַרוֹיסְגַּעֲפִירֶט פּוֹן פֿאַלָּאָז.

שפאנט ער זין, אָז "דָּבָרִים בְּגַוְּ"; נִישְׁתַּחֲוֵד צַו אָן פֿרְעָזֶב;

— וּאוֹ אַהֲרֹן פָּאָרָט אַיְדָה?

— נִישְׁתַּחֲוֵד קְזִין וּוּעָן עַנְפְּעָרֶט דָּעַר בְּעַל-עַנְלָה גָּאָר גְּרָאָב.

— פָּאָרָט? — בָּעֵט ער זַיְהָ. — אַפְּשָׁר וּוּלְאַיְךְ בִּיטְפָּאָרָן?
דָּעַר בְּעַל-עַנְלָה האָט זַיְהָ אַבְּיסָל פָּאָרָטראָכָט אַין דָּעַרְאָד

געַנְפְּעָרֶט:

— אַין צַו פּוֹתָ — זַגְּנָס ער — קְזִין אָז אַחוֹר נִישְׁתַּחֲוֵד גַּיְזָן?

גַּיְזָן דִּיר דִּיְוָן וּוּעָן?

— אַין וּאוֹ אַהֲרֹן וְאַל אַיְךְ גַּיְזָן?

— וּאוֹ דִּי אַוְיָגָן וּוּלְן דִּיךְ טְרָאָן, — עַנְפְּעָרֶט דָּעַר בְּעַל-

עַנְלָה אַין דָּרְיַץ זַיְהָ אַיְךְ אַיְךְ, — כַּיְן דָּאָנוֹ?
דָּעַר דָּבָר האָט פָּאָרָטְסָאָגָן, אַין האָט זַיְהָ נְצָלָות אַין גָּלוֹת

אַרְיָין:

וּוְגַּעֲזָגֶט, נַתְּגָלָה אַיְזָ ער גַּעֲזָאָרָן עַלְאָכָע יָאָר שְׁבָעָטָעָר
אַין בְּיאָלָע. נַעַד מִפְּרָעָה, וּוְאָוִי עַס אַיְזָ גַּעֲזָעָן, דָּעַרְצִיל אַיְזָ
נִישְׁתַּחֲוֵד, כָּאָטָס עַס אַיְזָ נַיְלָ אַון אַוְיָגָן אַיְפָאָזָטָעָן) אַין, לְעָרָן
אַיְאָרָ נַאֲקָן זַיְהָ הַתְּגָלוֹת, האָט מַקְאָק אַבְּיאָלָעָר בְּאַלְעָבָאָס, רְיַחְיָאל
הָאָט ער גַּעֲהַיִסְן, אַרְאָפְּגַּעַבְּרָעָנֶט צַו זַיְהָ פָּאָר אַמְלָה.

לְכַתְּחִילָה האָט אַיְךְ אָפְּלָו נִישְׁתַּחֲוֵד גַּעֲזָאָלָט אַנְגָּמָטָן דָּאָס

מְלָדוֹת. רְיַחְיָאל, מוֹתָאָר וּוּסָן, אַיְזָ גַּעֲזָעָן אַן עָסָר,

אַפְּרָצִיזִישָׁעָה, אַנְגָּעָסְטָאָפְּטָעָר עַוְשָׁה. דִּי טְעָכָטָר פְּלָעָגָט ער

גַּעַפְנָן-צַו סְוִינָגָט רַעַנְדָּלָאָק נַדְן אַון טָאָן מִיס דִּי גַּרְעָסָטָר דְּבָנִיכָּי,
אַין זַיְהָ לְעַצְטָעָ שְׂנוּר אַיְזָ גַּעֲזָעָן, סְקָעָ דָּעַם בְּרִיסְקָעָר וּבָסָ

טְאָכְטָעָר:

פָּאָרָטְיִיט אַיד דָּאָק אלְיַיִן, אָז אַוְיָב דָּעַר בְּרִיסְקָעָר רַב מִיטָּס

דִּי רַעַשָּׁט מְחוֹתָנִים זַיְגָעָן חָולְקִים, מוֹז רְיַחְיָאל אַיְךְ זַיְהָ

אַחֲלָק... אַין אַיְךְ בֵּין דּוֹקוֹא אַבְּיאָלָעָר חָסִיד, נָו — וּוְלָאָסָט

מעָן זַיְהָ אַיְזָ גַּיְזָ אַרְיָין?

האט עס מיך אבער נארט געצזיגן קיין פיאלאו א קליעני
קייט — מײַן דבן אין איין שפֿאָס! געקלערט אהין, געקלערט
אהער, אין פֶּאָר!

און ר' ייחיאל אליען, האט זיך אויסגעוויזן, אין אן אמרת
פּשׂומער, פּשׂרעד ייך, איך בין ציך אפֿילו ערְבָּן, או ווּין הארץ
האט געצזיגן צו ארבִּין זוי בֵּית צוֹאנְגָּעַן. וואָרים באָמתה, קִין
למְדוֹן אַיִּשׁ ערְבִּיסְטָן, אַיִּפְּנָן ברִיסְקָּעָרָן רבְּ פְּלָעָגָן ערְבָּן
אוֹודָאי קָוָקָן זוי אַהֲן אַיִּפְּנָן בְּנֵי אַדְמָןָן אַיִּשׁ ערְבִּיסְטָן צו
הַאלְּטָן זיך אַיִּן בִּיאָלָעָרָן דְּבִּין, נָאָר ערְבִּין אַיִּשׁ בְּתָרְחָקָן, אַיִּשׁ
אַיִּךְ דָּעָרְצִילְעָדָעָפָּעָס פָּון דְּבִּין, מָאָכָּס ערְבִּין זיך גְּנִינְצָן, כָּאָכָּס דִּי
אוּרְעָן, זע אַיִּךְ, שְׁפִּיצָּטָן ערְבִּין אוּרְעָן, נָאָר דָּעָרְעָן זיך גְּנִינְצָן, דָעָם
ברִיסְקָּעָרָן רְבָּס אִידִּים, דָעָרְקָּיְתָּסְטָן אַיִּין דָעָבְּ סְטוּרָן, קוּקָּטָן
אוּפְּ מִידְמִיט בָּעָס אַוְן לִיצְנָהָן צְוָאָמָעָן, נָאָר שְׁפָאָרָן שְׁפָאָרָן ערְבִּיסְטָן
זיך נִישְׁטָן ערְבִּיסְטָן בְּנֵבָעָן וְוִינְקָן רִידְעָן.

וַיְהִי הַיּוֹם, — ר' ייחיאל טָנוֹה, דָעָם ברִיסְקָּעָרָן רְבָּס טָאָכָּן.
טָעָר, דָאָרָף גִּין צוֹ קִינְדָּן דָאָכָּט זיך, בָּאָלָעָן אַוְיִיבָּל גִּיעַץ צוֹ
קִינְדָּן אַיִּךְ אַבְּעָרָן אַבְּעָה דָעָרְבִּיְּן גְּעוּוֹאָסָטָן הָאָט בְּעָן, אוֹ דָעָרְ
ברִיסְקָּעָרָן רְבָּס, וַיְיִלְּעַל ערְבִּטָּה אַחֲסִיד אַפְּגָנְגָּאָלָטָן, דָאָס הַיִּיכְּסָטָן גַּעַן
היַיְסָן אַפְּגָנְגָּלָן בָּאָרְדָן אַוְן פָּאוֹתָן, אַוְן נִיעּוֹקָן פָּון דִי צְדִיקָּי
הַדּוֹרָה, בִּידְעָן צְוִיָּה זיך גְּנִינְצָן אַיִּם, לֹא עַלְיכָם, בְּמִשְׁנָן אַ-
-5-6 יָאָר
נְפָטָר גְּעוּוֹאָרָן, אַוְן אַלְעָז זְיִינְעָן דָרְיָי טְעַכְּטָעָר הַאָבָן קִינְיָן בְּנִים
וְכָרִים נִשְׁטָן גְּעוֹהָאָטָן, דָעָרְבִּי אַיִּין נָאָר יִידְעָן פָּון זְיִי גְּעוּוֹעָן, רַחְמָנוֹא
לִיצְלָן, אַמְּקָשָׁה לִילְדָה, בְּשַׁעַת בְּעַשְׂתָּה גְּעוּוֹעָן יַעֲרָעָס בָּאָלָעָר
דָאָרְטָן זְיִינְעָן דָאָן אַוְן בְּעָן הָאָט אַבְּעָרָן בְּן הַשְּׁמִים גְּעוֹוֹאָלָטָן, עָס וְאָל
זְיִינְעָן מְחֻלְוקָתָה, הַאָבָן אַלְעָז גְּעוֹעָן אַוְן גְּעוֹוֹאָסָטָן, אַוְן ערְבִּין אַיִּן
עֲוֹנָשָׁן פָּון דִי צְדִיקָּי הַדּוֹרָה אַיִּפְּנָן ברִיסְקָּעָרָן רְבָּס, נָאָר ערְבִּין אַיִּשׁ
מִיטָּז זְיִינְעָן לִיכְטִיקָּעָן אָוֹגָן, הָאָט עָס נִישְׁטָן גְּעוֹעָן, אַוְן אַפְּסָר —
חוּקָּה — מִיטָּז חַרְבָּות אַוְן תְּקִיפָּות פָּון אַנְשֵׁי חַיִּיל, זְיִי אַיִּשׁ יַעֲנָע
צִיְּטָן...

מִיר אַיִּז גִּיטְעָלָעָן (אַזְוִי הָאָט זַי, דָעָם ברִיסְקָּעָרָן רְבָּס טָאָכָּן
טָעָר, גְּעוֹהָיִסְן) באָמָת אַשָּׁאָר גְּעוֹוֹעָן, זְיִעַר אַשָּׁאָר גְּעוֹוֹעָן.

ערשטנס — אַ יידישע גָּשְׁמָה; צוֹרִיטֶנָס — אַ יידישע, פֿשְׂרָע גָּשְׁמָה
עס אוּ נָאָך אָזָא צְדָקָת, אָזָא כְּשָׁרָע זָאָך אוּפָא דָעַר וּוּלְט שִׁשְׁט
גּוּוּעוֹן...

קִין אַיְנָזִיקָע אַרְיוּבָע בְּלָה האָט אָן אַיר הַילָּפָנִיסְט חֲתוֹנוֹת
גַּהְאָסָה; אָזָא זַיְדָעָנָע בְּרוּאָהָה אָונָן דָּאָס דָּאָרָף גַּעַשְׁטָרָאָפָט וּוּעָרָן
פָּאָרָן פָּאָטְיעָרָס כְּעָסָה אָונָן דָּעְרִיבָּעָה, אָזָוי וּזְאָיך האָבָּבָן נָאָר בָּאָ
מָעָרָקָט, אָזָו דֵי בָּאָבָע הַיְבָט וּזְאָן דָּרְיָעָן אָינָן שָׁטוּב, האָבָּאָר
שְׁוִין אַגְּנָעָהָיְבָן אַרְבָּעָטָן אוּפָא אלְעָז בְּלִים, כְּעָסָה זָאָל שִׁקְעָן צָוָם
בְּיאָלָעָר רְצָין... זָאָל וּזְאָן אַ קְוִיטָל אָן אַ בְּדִינוֹן, באַשְׁר — עָר
דָּאָרָף נִיטִּיק פְּדוּנוֹתָן...

דָּעַר בְּיאָלָעָר רְבִי האָט נָאָר וּוּיְנִיק גַּעַהְאָלָטָן פָּוָן פְּדוּנוֹתָן!
מִיט וּוּעָפָעָן אַבְּפָרָר רְעַדְתָ מָעָן?

אָזָא פְּרוּבָן בְּיַתָּן בְּרִיכָּקָעָר רְבָס אַיְדִּיבָּן, אָונָן נָאָר וּוּיְנִיסְט —
אוּ מְכָסָן נְפָשָׂו קְשָׁוָה בְּנְפָשָׂה וּוּאָרָן, וּזְאָיך עָרָף זָיְנָה וּזְאָן נִשְׁטָה
בְּאַהֲלָטָן, האָט עָס דָּאָס שְׁלוּמָ-בִּית אַרְיוֹכְגַּעַש-צָעָקָט פָּוָן יְעָזָן
וּוּינְקָעָלָפָא, פָּוָן אלְעָז וּוּעָרָע תְּגָ�וּתָה אָונָן הוּוּוֹת... אָזָא עָרָף דָּאָק
אַבְּפָרָר דָּעָם בְּרִיכָּקָעָר זְבָס אַיְדִּיבָּן שְׁפִיטָה עָרָאָס, גִּיטָּה עָרָף
אוּוּעָק אָונָן לְאָסָט מִין שְׁטִין כִּיטָּה אָן אָפָן בּוּילָן.

נעָם אָיך מִין צָו רִי יְחִיאָלָן אָלִיָּן, עַנְטָפָעָרָת עָרָמִיר: עַנְטָפָעָרָת עָרָמִיר: עָס
אוּזָע דָּעָם בְּרִיכָּקָעָר רְבָס בְּאָכְטָעָרָוִי אָיך וּוּעָל עָס אִים. דָּעָם בְּרִיכָּס,
קָעָר רְבָג, נִשְׁטָה טָאָן, אָפִילָו בְּיִכְּנוֹת-נְפָסָות, חָס וּשְׁלָבוֹ: פְּרָוָב
אוּמִין מִיט וּזְאָן פְּלוֹנִיְתָטָע — אַכְשָׁרָע זַיְדָעָנָע, נָאָר אַפְּרָכְטָע...
עַנְטָפָעָרָת זִי מִיר כְּהָאי לִיְשָׁנָא: זָאָל מִין מָאן הַיְסָן, שִׁיק אָיך
בָּאָלָד צָוָם רְבִין מִין יוֹסָט-צְוִיבָּדִיק שְׁטָעָרָנְטִיכָּל מִיט דֵי אַוִּירְנְגָלָאָךְ:
אַמְּטָמוֹן מִיט גַּעַלְתָ האָט עָס גּוּקָאָסָטָן! נָאָר אָן בִּין מָאן, נִשְׁטָה
קִין פְּחוֹת מִשְׂוָה פְּרוֹתָה — נִשְׁטָה אַ פִּיפִין!

— אַבְּפָרָר אַ קְוִיטָלָן... וּזְאָס שָׁאָדָט אָיך אַ קְוִיטָלִי
— אָן מִין מָאָנָס וּוּיסָן, גָּאָרְנִיסְטָן! עַנְטָפָעָרָת זִי, טָאָקָע וּזְ
אַכְשָׁרָע זַיְדָעָנָע דָּאָרָף עַנְטָפָעָרָן, אָונָן דָּרְיִיסָן זִי, אַפְּפָוָן בְּיַר אָונָן
אָיך וּזְאָך, אָזָו זִי וּוּיל נָאָר בְּאַהֲלָטָן דֵי טְרָעָן, — אַמְּמָמָן לְבָ
יְוּדָע — אַיר הַאָרֶץ האָט שְׁוִין גּוּפִילָט דֵי סְפָנָה...

או איך האב אַפְּרֵט געהערט רעם ערסטן געסריי, בין איך
אלין געלאָפַן צום רבין.

— שמעיה, — ענטפערט ער כיר, — וואָס זאל איך טָאָן?

איך וועל מתפלל זיין!
— ניט כיר רבין, — בעט איך, — פאר דער يولדה, ויאָז
עס איז — אַ שְׂוִירַהֲלָקָן אַ מְטַבָּעָן, אַ קְטַיּוּעַלְגָּן... וואָס עַס איז
ניט מיר...

— עַס זְיַעַט, חַס וְשִׁלּוֹם, ערנְגַּעַן, מאָכָן, — ענטפערט ער,
און אַבְּוֹנה שָׁאָדָן אַווֹינָעָן זָאָכָן, אָוָן זַי הַאָס דָּעַרְגִּינָּעָן קִיּוֹן
אמונה נישט....

ויאָס האָב איך נַעֲקָאנְט טָאָן? עַס אַיּוֹ דַי ערסטען טעג
סובות, זַי אַיּוֹ מְקַדֵּח לִילְד, הַעֲלָפָן קָעָן אַיּוֹ נִישְׁט, בְּלִיב אַיּוֹ
שְׁוִין בְּעַסְפָּר בַּיִסְרָן אַיּוֹ שְׁטוּב. אַבְּנַ-בַּית בֵּין אַיּוֹ גַּעֲיוֹעָן,
סְרָאָכָט אַיּוֹ כִּיר, אַיּוֹ וועל קוֹקָן יַעֲדָר רַגְעַ מִטְנָבָעַ צום
רבין, אַפְּשָׂר וּוּעַט ער זַיְךְ בְּרַחְמָה זַיְנָן...

הערן הערטס זונַה, אוּ עַס אַיּוֹ נִשְׁטַנְגָּן. דַעַם דָּרוּיטָן טָאגָן
שְׁטִיעָן שְׁוִין דַי וְוַיְעַן... סַעַן האָס שְׁוִין אַלְעַז גַּעֲטָאָן, ויאָס מְעַן
הַאָס גַּעֲקָעָנְטָן דַי שְׁוֹל אַיְנְגַּעַרְיכָן, קְבָּרִים גַּעֲמָסָן, הַונְּדָעָרְטָעָר
פְּנוּס לִיכְטָן אַוִּיסְגַּעַרְעָנָט אַיּוֹ שְׁוֹל, אַיּוֹ בַּתְּ-כּוֹרְשִׁים, הַיְנִינָט
צְדָקָה — אַפְּסָמוֹן!... עַס-אַיּוֹ דַעַן גַּאֲכַזְדּוּעַרְצִילָן? אַלְעַז קְלִיְדָעָר-
שְׁעַנְק וְיַיְעַן גַּעֲשָׁתָאָגָעָן אָפָּהן; אַבְּאָרְגָּן פִּיטָּלָעָרְלִי מְטַבָּעָה אַיּוֹ
גַּעֲנוּמָעָן אוּפָּן טִיש, אַיּוֹ אַרְיְמַעְלִים וְיַיְעַן אַרְיְנְגַּעַקְומָעָן אַיּוֹ
גַּעֲנוּמָעָן, וּוּעַר עַס וְהַל, וואָס ער וְוַיל, ווּפִיל ער וְוַיל!

עַס האָס מִין שְׁטָאָרָק אַגְּנַעַכְאָפָט זַאָס הָאָרֶץ.

— רבִּי—זָאָג אַיּוֹ, עַס שְׁטִיטָס דָאָךְ: צְדָקָה תְּצִיל מְמוֹת.

— אַוְן ער ענטפערט כִּיר, שְׁלָא מִין הַטָּעָנָה, דָאָכָט זַיְךְ:

— אַפְּשָׂר וּוּעַט קְוֹמָעָן דֻּעָר בְּרִיסְקָעָרְדָרְבָּן;

און באָתוֹ הַרְגָּעָן קוּמָס אַרְיִין רִיְחַיאָן! צום רבין רעוֹת

ער נִשְׁטָן, גַּלְיָן ער וְאַלְטָאַיִם נִסְטָן גַּעֲזָעָן, נַאָר —

— שְׁמַעְיָה, זָאָגָט ער צוֹ כִּיר, אַוְן כָּאָפָט מִין אַיּוֹ בַּיִסְרָן
לאָצָן, הַיְנִינָט שְׁטִיטָס אַפְּוֹר, גַּיְיָ וְעַז דִּין אוּפָּה אַוְן פָּאָר צום
ברִיסְקָעָרְדָרְבָּן, זַאל ער קוּמָצָן...

און געפֿילס האָט ער שווין, אַפְנִים, אֵין ווֹאָס פָּס גִּיט,
וּאֶרְאִים צוֹגְעָבָן האָט עַר:
— זָאָל ער אלְיַין זָעַן, ווֹאָס פָּס טָוָס זִיְּן; זָאָל ער זָאָגָן,
וֹאָס צָו טָאָנָן!
און אַפְנִים האָט ער גַּהְאָט, ווֹאָס זָאָל אַיךְ זָאָגָן.—
מַתִּים זַיְגָעָן שַׁעֲנָעָר פָּאָר אַיכָּן!

בִּילָּא, פָּאָר אַיךְ טְרָאָכְטָן צְרָאָכְטָן אַיךְ בִּיר, אָז אוֹיבּ דָעַר
רְבִּי יְיִיסְט, אָז ער ווֹעַט קוֹבְּעָן, ווֹעַט שְׂוִין עַפְּעַס דְּעַרְפִּין אַרְוִיסְט!
אָפְּסָד נָאָךְ אָסְלוּם! דָאָס הַיְּסָט: נִישְׁט צוֹוִיסְט בְּרִיסְקָעָרָר רְבּ מִיטָּן
בְּיאַלְעָרָרָרָן, זַיְּ אלְיַין האָבָן קִין בְּוֹלְקָת נִישְׁט גַּעֲפִירָט, נָאָר
צוֹוִיסְט דַּיְּ זְרוּדִים בְּכָלְלָיְּ וּאֶרְאִים בְּאַכְּתָּה, אָז ער ווֹעַט קוֹבְּעָן, ווֹעַט
ער דָאָךְ זָעַן! אוֹיגָן האָט ער דָאָךְ!

נָאָר מִן הַכְּבִים, אַפְנִים, לְאָסְטָן בְּעַן צָאָז וְאָרְקָן אַזְוִי גַּעַן.
שְׂוִינְגָּד נִישְׁט צָוָן. בְּנֵן הַשְּׁמִים האָט בְּעַן מִיר-בְּלָחָפהּ גַּעַן.
הַאלְעָן. קְוִים בֵּין אַיךְ אַרְוִיסְגַּעְפָּצְרָן פָּוָן בְּיאַלְעָר, גַּיט זִיְּן אַבְּעָרָן
הַיְּמָלָא אַיְּגָן אָסְמָאָרָע, אַכְּבָּעָר וּוּ הַיְּסָט אָסְמָאָרָע אָשְׁוֹאָרָצָעָר
שְׂוּעָרָעָר וּוּאָלְקָן, כְּבָשׂ זַיְּ אָסְמָאָלָעָ, אָוָן אָבְּלָאָן האָט פְּלָצִים
גַּעֲטָאָן, גַּלְיַיךְ עַס וּוּאָלְטָן רְוּחוֹת גַּעֲפְּלוֹגָן אָוָן פָּוָן אָלָעָ זַיְּצָן מִיטָּן
אָמָאָל, אָפְּוּיָה, גַּהְבָּדְלָה, פָּאָרְכָּטִיט וְזַיְּ אַוְיָף אַזְוִינָעָ זַאָכָן,
צְלָמָט ער זִיְּן אָוָן זָאָגָן, אָז עַס ווֹעַט זִיְּן, חַסְ-וְסָלִים, אָשְׁוּעָרָעָר,
וּוְעָג, אָוָן ווּיוֹזָט מִיר כִּיסְט דָעַר בִּיסְט אָוָן הַיְּמָלָאָרָיָן... תָּזַק כְּדַיְּ
דְּבוּדָן מַאֲכָט זִיְּקָן נָאָךְ אָסְטָרְקָעָרָעָר וּוּינָט, ער צְעָרִיסְט דַּיְּ
סְמָאָרָע, מְבָשָׂר וּמְעַן צְעָרִיסְט אָשְׁכִּיק פָּאָפִיר, אָוָן הַיְּבָס אָזְן צָוָן
יַאֲגָן אָוָן צָוָן שְׁרִיבָן אַיְּזָן שְׁטִיק כְּכָאָרָע אַוְיָף דָעַר צְוּוֹיְטָרָע
אַיְּנָע אַוְיָף דָעַר צְוּוֹיְפָּעָר, גַּלְיַיךְ ער וּוּאָלָט קְרִיעָס גַּעֲטָרִיבָן אַוְיָף
אָסְיַיךְ. אַיךְ הַאָב שְׂוִין אַבְּעָרָן קָאָפְּ צְוּוֹיְ שְׁטָאָק אָוָן דְּרִיְּ שְׁטָאָק
סְמָאָרָע, לְכַתְּחִילָה הַאָב אַיךְ אֲפִילָוּ קִין בְּרוֹא נִישְׁט גַּהְאָטָ: אָוָס
גַּעֲנָעָצָט וּוּרָעָן אַיְּזָן בַּיְּ מִיר קִין נִישְׁט גַּעֲוּעוֹן אָוָן פָּאָר
דוֹנוֹרָעָן שְׁרָעָק אַיךְ מִיךְ נִישְׁטָן. עַרְשָׁתָנָס, דּוֹנוֹגָרָט נִישְׁט סְוּכָּות-צִיטָט,
אוֹן צְוּוֹיְטָנָס — נָאָכָן רְבִינָס שְׁוּפָר-בְּלָאָן! מִיר האָבָן אָשְׁקִימָאָלָן,

או נאך או שופר-בלאון האט א גאנץ יאר קיין דונגער קיין.
שליטה נישטן או עס האט אבער ראנפומ גענגן א פלאסק מיר
אין פנים ארין, ווי מיט א בייכט... אין באַל, דאס צויזיטע מאַל,
דאָס דרייסע מאַל... או ציר פאַקע דער בּוּטערט מילך אנטפאלן!
איך האָב געזען בחוש, או דער הוּפְלָטְפֶּטְסְטִיךְ, או בען
טריבט בּֿינְקְ צוֹרִיךְ!

און דער פּוּעָר, להבדיל, בעט זיך איזק לאָמֵר צוֹרִיךְ פְּאָרָן.
איך וויס אַבְּעָר, עס איז סכנתה-פְּשׂוֹת. איך זיך אַיִּיף דער
פור, און, אינט שטורות, הער אַך, ווי דַּוְּלָהָת קְרֻעָצְטָן, ווי
דעם בריסקער רבּס אַיִּידְיִיכְס פֿינְגְּעָר קְנוֹאָקָן, ער ברעכט זיך דַּי
הענְנָה, איך זיך אַך פְּאָר צִיר רַי, יְחִיאָלָס צִיאָרָצָס פְּנִים מִיט דַּי
איַנְגְּגָפְּאַלְעָנָג, ברענְעַנְדְּקָע אַיגָּז פְּאָר, בעט ער בּֿינְקְ — פְּאָר —
און צִיר פְּאָרָן.

און דַּאֲ גִּיסְט אַין גִּיסְט, כַּאֲ גִּיסְט פָּוּן אַוְיָהָן עַת שְׁפִּירִיצָס
פָּוּן אַוְנְטָעָר דַּי רַעֲדָר, אַון פָּוּן אַוְנְטָעָר דַּי פְּעַרְדָּס פִּיס. אַון דער
וועג וווערט אַינְגָּזָן פְּאַרְגָּאָסָן, כְּבָשָׂאָרְעָסָן כִּיס ווְאַכְּעָרָס
אַבְּעָרָן ווְאַכְּעָרָס נִיט אַפְּיאָעָס. דַּי פָּוּר, דַּאֲכָט זיך, הַיִּבְטָשׁוּן
און שְׁוִיכָּעָן — — ווּאָס זַאֲל אַיך אַיך דַּעֲרְצִילָן מִיר האָבָן נאָל
דעָרְצָו גַּעַבְלָאַנְדוּעָט... נאָר אַוְסְנַעַתְהָאָלָטָן האָבָן אַיך!

שְׁוִטָּן בְּרִיסְקָעָר רַב בֵּין איך גַּעַקְוִיכָּעָן אוֹיךְ הוּשְׁעָא-רַבָּה:
נאָר, דעם אַמְּתָה זַי זַאֲגָן, אוֹוְיָהָן דַּעְרָה בְּרִיסְקָעָר רַב האָט
זַיך אַדוֹוּפְּגַּעַזְעָצָט אוֹיךְ דַּעְרָה פָּוּר, אוֹוְיָהָן שְׁטִיל גַּעַיְאָרָן דַּי כְּמַאְדָע
הָאָט זַיך אַיבְּעַרְגָּעָרִיסָן, פָּוּן שְׁפָרָטָהָהָט זַיך אַרוֹסְגַּעַזְיוֹן דַּי זַוְּן,
און צִיר זַיְנָעָן בְּשָׁלוּם שִׁין אַון טְרוֹקָן אַרְיִינְגְּעָפָּאָרָן קַיְן בְּיאָלָג.
דַּעְרָה פּוּעָר, להבדיל, האָט עס אַפְּלָוּ בְּאַזְעָרָקָט אַון גַּעַזְאָט אוֹיךְ
זַיְן לְכוֹן: ווּעַלְקִי רַאֲבָן צִי דִּיזְוִישִׁי רַאֲבָן!...

נאָר-דַּעְרָה עַיְקָר אוֹוְיָהָן גַּעַזְעָעָן אַוְנְטָעָר אַרְיִינְקְיִיכָּעָן
ווי דַּי הַיִּשְׁעָרִיקָן זַיְנָעָן זַי אַיס צְוַגְּפָאָלָן דַּי ווּוִיְבָעָר ווּאָס
זַיְנָעָן אַון שְׁטוּב גַּעַוְוִינְט... כְּמַעַט אוֹיפָן פְּנִים זַיְנָעָן ווי פְּאָר אַיס
גַּעַפְּאָלָן אַון גַּעַוְוִינְט... דַּי יְולָהָת פָּוּן דַּעְרָה צְוַיְסְטָר שְׁטוּב הַעֲרָט
מעַן נִישְׁטָן, אַדְעָר דָּרוֹכָן גַּעַוְוִין פָּוּן דַּי ווּוִיְבָעָר, אַדְעָר, טְרָאָכָט
אַיך, זַי האָט שְׁוּן, חַסְ-וּשְׁלָמָן, קַיְן כּוֹחַ נִישְׁט אַוְ קְרֻעָצְעָן...

רי' יהיאל האז אונז אפיקו נישט געזען, ער אויז געשטאנגען אריינגעדריךט מיטן שטערן אין אショיב, דער קאָפּ האָט אַים אַפְנִים געבעדענטס...

דעם בריסקער ויבס אידידים דרייט זיך איז אַיַּךְ נישט אַיבָּעֶר דערלאָנגען שלומ. ער שטייט מיטן פֿנים צו דער וויאַנט, און אַיך זע בְּחוֹס, ווי דער גּוֹף ווַיְגַעַר צִיטָעָרֶת אָוּן ווי דער קאָפּ קלָאָפּ אָן דער ווְאַנטְ...

אַיך האָבּ געמיינט, אַיך פֿאָלֵן אָוּי האָט מִין דער צער אָוּן דערק דורך אָוּן דורך גענוובּען. עס אַיז בִּיר קָאָלֶט גּוּוֹאָרֶן אַין אלע אַברִים, אַיך האָבּ געפּילָט, אוּ די נְסָמָה ווּעָרֶט אַין מִיר קָאָלֶטְ...

נָאָר, צי האָט אַיר געקָאנַס דעם בריסקער רבּ, דאס אַיז געווּזָן אַמעְנָס — אָן עַבְּדָר בְּרוֹל, זָאנַג אַיך אַירְ! אַ הַוִּיכָּעָר-הַוִּיכָּעָר יְהִי, טָאָקָע "מַשְׁכָּמוֹ וּמַעֲלָה" ... אָן אִימה האָט ער געווּאָרָפּן, ווי אַמְלָכוֹת — אַ ווַיְיַסְּעַ לְאַנְגָּעָ בָּאָירָה, אַין שְׁפִּיךְ, געדענָק אַיך נָאָך ווי היַנְּטָה, האָט זיך אַים אַריינגעָרָקָט אַינְטָעָרָן גָּאָרְטָל, דער צוּוִיטָעָר שְׁפִּיךְ-בָּאָרָד צִיטָעָרֶת אַיבָּעֶר גָּאָרְסָל...

ברעמען — ווַיְסַע, דִּיקָּע, לאַנְגָּע — אַהֲלָבּ פֿנים האָבּן ווי אַים פָּאָרְשְׁטָעָלָט. אָוּן, אוּ ער האָט זיך זְוִיפְּגָעָהָוּבָן — רְבוּנוֹ שְׁלָעוּלָם! די נְשִׁים ווַיְגַעַן מִמֶּשׁ צְוִירִיכְגַּעַפְּאָלָן, ווי פָּוּן אַ דּוֹנְגָּעָר צְוִירִיכְגַּעַוּאָרָפּן, אַוְיָגָע אַוְיָגָע האָט ער געהָאָטָן — חַלְפִּים, בלאנְקָע אַלְפִּים האָבּן אָוּן ווי גַּעַלְצִיכְטָן אָוּן אַ גַּעַשְׂרִי האָט ער געטָאָן ווי אַ לִיְּבָן: אַוְיָעָק נְשִׁימָה!

דערנָאָך האָט ער שְׁטִילָעָר אָוּן אַיְדָעָלָעָר געפּרָעָגָט:

— אָוּן ווּאוּ אַיז מִין טָאָכְצָעָרָן?

מִן האָט אַים גַּוְיִינְ!

ער אויז אַריינגעָנָגָעָן, אָוּן אַיך בֵּין גַּעַלְבִּין שְׁטִין מִמֶּשׁ אַרוֹוִס פָּוּן די כלִים: אַוְיָגָע אַוְיָגָע, אֹוָא בְּלִיק, אֹוָא קְוָלִין עס אַיז גָּאָר אַן אַנְדָּעָרָעָר דָּרָךְ, אַן אַנְדָּעָרָעָר ווּעָלָטָן דעם בְּיאָלָעָר רְבִנָּס אַוְיָגָע לִיכְטָן אַוְיָגָע גּוֹסָט, אַוְיָגָע שְׁטִילָן, עס קּוֹמֶט אַרְדִּין אַ חִוְתָּאָת אָוּן הַאָרָק: ער ווּאָרָפּט אַוְיָגָע דִּיר אַ בְּלִיק, האָט ער דִּיך מִיס גָּאָלָד

באשיט... און זיין קול, דאס ויסע קול, דאס ספצעטן ויסע קו! —
דבונו של עולם, — ביים הארץ כאפט עס אן, ביים הארץ גלעט
עס אוזי סטיל, אוזי מהיהדיק... נישט קיין מורה, חס ושלום,
האט מען פארין, נאָר די נשמה צעיגיט אין ליבשאָפַט, אַין מתקות
פֿון ליבשאָפַט, וּ וויל אַרוֹויַס פֿון גּוֹף אַין באָהעָפַטן וּ וְרִיט זֵין
נשמה... וּ רְיִיט וְרִיט, וּ וְרִיט להבדיל, אַזְמְעָרְפְּלִיזְגּוּלְט צַוְאָן
פלאָס... אַון דָּא — רבונו של עולם: אַיְתָה וּפְחָדוֹ אַגְּנוֹן, אַפְּאָרְט
צִיטִישָׁפֶר גָּאוֹן! אַון כָּר גִּיטָּס אַרְיִין צַוְאָן יְוִלְדָה!
עַצְמוֹת!

לוֹחַ אַיךְ צוֹם רְבִינָן.

אַון דָּעַ רְבִי בָּגְעָגָגָט מִיךְ בָּאָלָד אַין טִיר מִיט אַשְׁמִיכָה
— הָאָפַט גְּעוֹלָן, מַאֲכָתָל, כְּבִידַת תִּירְהָה, רִיזְגָּעָם כְּבוֹד
הַתּוֹרָה?

אַיךְ הָאָב מִיךְ בָּאָרוֹאִיקָּט, אַו דָּעַ שְׂמִיכָלָט, סְרָאָכָט אַיךְ
אַז גּוֹטָן —

אַון עס אַיךְ טָאָקָע גּוֹט גְּעַיְעָן, שְׁמִינִי עַדְתָּה אַיז זַי אַיבָּעָר,
גַּעֲקוּמָעָן, שְׁמַחַת-תּוֹרָה הָאָט צַוְאָן דָּעַ רְבִיסְקָעָר רב גְּעוֹגָט תּוֹרָה
בַּיּוֹם טִיש, אַיךְ הָאָב גְּזִיאָלָט אַפְּיוֹלוֹ עַרְגִּין אַנְדְּרָשׁ זֵין בַּיּוֹם
טִיש, נָאָר אַיךְ הָאָב מֹרָא גַּהְהָט, בְּפֶרֶט, אַו מִיט טִיר אַז גַּעַן
וּעַן אַמְּנִין... כְּזַן וּוּעַט בְּעַנְתְּמָן נְבָרָךְ אַלְהָינוּ.

כִּילָא, זַיְסָס וְאֶל אַיךְ אַיךְ דָּעַרְצִילָן, דִּיטַּטְרְבִּיסְקָעָר רְבָּס
תּוֹרָה? אַוְיֵב די תּוֹרָה אַיז אַיסְט, אַיז עַר גְּעַיְעָן דָּעַר לוֹזְטָן אַין
ימ... מִיט אַיְן תְּנוּעָה גּוֹט עַר אַשְׁוּוּם דָּזָרְקָעָן צַעַן נְסָכָתִים: מִיט
אַיְן תְּנוּעָה מִישְׁטָע עַר אַוְיֵס שְׂיִיס וּפּוֹסְקִיבָּן אוֹ עַס הִלְכָּת אַין
שְׁפָרִיצָת, זַוְּדָט אַון קָאָבָט, טָאָקָע, וּיְמַעַן דָּעַרְצִילָט פֿון אַבְּתָן
ימ... דָּעַם קָאָפְט הָאָט עַר טִיר גְּעַרְווּפְט... נָאָר «לְבָב יוֹדָע מְרָת
נְפָשָׁוֹן» דָּאָס הָאָרָץ בְּיַינָס הָאָט פָּאָרְט נִישְׁטָע גְּעַהָאָט קַיְן שְׁמַחַת
יּוֹם-טוֹבוֹ! אַון דָּעַמְּלָט הָאָב אַיךְ טִיר דָּעַרְמָאָנָט אַין רְבִינָס חָלוּמָן...
אַון אַיךְ בִּין פָּאָרְשְׁטָאָרְט גְּעוֹזָאָרְטָן די וּן אַיז גְּעַלְעָנָן אַיז פָּעָן
סְפָעָר, וּוּיְן הָאָט בַּיּוֹם נִישְׁטָע גְּעַפְעָלָט, דָּעַר גְּאַנְגָּעָר עַולָּם, וְעַ

איך, שויזט, און מירז מיר איך געווען קאלט, קאלט ווי ציין!
אונ דארטן, האפ איך געוואסט, זאנט מען אנדערע הורה...
דארטן איז ליכטיק און ווארים... יעדעס וויארט איז דורךגעועבס
אונ דורךגעועזיקט פיט אהבה און דבקות... מלאכית, פילט מען,
פליען אָרוּם שטוב; כמַש מען הערט, ווי עס רויישן די גרויסע,
ווײַיסע פֿלְגֶל... אַי, רבונו של עולם! נאָר אוּזְקִינְיַן זאָר
מען ניסְטַן!

פלוצלונג האקט ער איבער, דער בריסקער רב, און גיט

א פרען:

— וואָס פֿאָר אַרבֵּן האָס אַיר עַס דָּא?

— איינעם, אַנְתָּה, ענטפֿערט מען איָט.

כִּילָא, שְׁנִידֶת עַס מִין בֵּים הַאֲדֻן? "איינעם, אַנְתָּה" — 47.

די חנופה, די חנופה!

— אַבעְלְבוֹסְטוֹן פֿרְעָנְטַעַר ווַיְיטַעַר.

— ווַיְינִיק, מען הערט נישטן, ווַיְיבָעַר אַפְּילָו דערצְיַילָן,

נאָר ווּער הערט זײַן?

ער נעטט אָזוּזִי גַּעַלְטַע, אַן בּוֹפְתִּים...

זאנט מען אַים שְׂוִין דָעַם אַבָּת, אַן גַּעַלְטַע ער ווַיְינִיק

אונ גיט אַס אָוּזְקַן.

דער בריסקער רב פֿאָרְקָלְעָרַט זַוָּן.

— אַונְ לְעָרְנָעַן קְזַעַן אַר?

— מען זאנט — אַגְּדוֹלָן!

— פֿוֹנוֹאָגָעַן אַיְ עַר, דָעַר נַחַ?

קוּינְעָר ווַיְיסְט נִיסְט, אַונְ אַיךְ בּוֹזְעַנְטַעַרְן. מַאֲכַט זַוָּן

שְׂוִין אַסְמוּס צְוִירָן מִיר טִיכַן בְּרִיסְקָעַרְבָּן.

— אַיז ער נִיסְט, דָעַר נַח, אַכְּאָל אַין בְּרִיסְק גַּעַוּזְעַן?

פֿרְעָנְטַע.

— צַי דָעַר רְבִי, שְׂטָאָמֵל אַיךְ, אַט גַּעַוּזְעַן אַין בְּרִיסְק?

דאָכַט זַוָּן — 48!

— אַיְ מַאֲכַט ער — אַחֲסִיד ווַיְינְגָרָן אַונְ עַס האָס זַוָּן מִיר

גַּעַדְאַכְט, אַז ער האָט אוֹיפְּ מִיר אַקְוָק גַּעַסְאָן ווי אוֹיפְּ אַשְׁפְּזָן.

אונ ער האָס זַוָּן אַבְּעַרְגַּעַדְרִיסְט צָום עַולְמָן:

— ביש מיר, — זאגט דר, — איז אסאל געווען אַתְּלֵסֶיד
הנָּחָ... אַפְּילו אַ גוֹט קָעֵפֶל, נָאָר עַס הָאָט אִים גַּעֲזִוְינָן אִין יַעֲנֶד
וַיַּמַּת אַרְיִין — — אִיךְ הָאָב אִים אַיְינָמָל גַּעֲזָגֶט, צַוְּיִי מָלָ...
אִיךְ הָאָב אִים גַּעֲזָאַלְט וְזָאגַן צֻוְּמָדְטָן מָלָ, מַהְיִיר וַיַּן, אִיז
ער מִיד נַעַלְט גַּעֲזָרָן... זַי אַיז עַס נִישְׁטָ דָּעָרָ?

— וּוּעָר וּוַיִּסְכַּן?
אונ ער הייבט אַן אַוְיסְטָאַלְן: אַדְאָרָעָר, אַקְלִיְינָעָר,
אַשְׂוָאָרָק בערדל, שְׂוָאָרָצָע גַּעֲזִוְיָולְטָע פָּאוֹת, אַפְּאָרְטְּרָאָכְטָעָר,
אַשְׂטִיל קָוָל אָונ דָּעָרְגְּלִיְיכָן.
— עַס קָאָן וַיַּן, זָאגַט דָּעָר עַולְט, אוֹ דָאַס אִיז ער: קָרוּב לְאַזְתָּן
אִיךְ הָאָב שְׁוִין גַּאַט גַּעֲדָאנְקָט, אוֹ בַּעַן הָאָט אַגְּגָהְיִיבָן
בענטָשָׁן.

נָאָר נָאָר דָּעָם בענטָשָׁן אִיז גַּעֲזָעָן אַזְוִינָס, וּוּאַס עַס הָאָט
וַיַּר מִיד גַּאֲרְנִישָׁט גַּעֲקָאָט חַלְוְטָעָן.
דָּעָר בְּרִיסְקָעָר רַב הייבט וַיַּר אַוְרָף פָּוָן בענְקָל, רַופֶּט מִין
אַיְזָעָק אִין אַזְוִיס אָונ זָאגַט מִיד שְׂטִילְעָרְהִיטָּו: פִּיר בַּיַּר צַו דִּין
רַבְּין אָונְ צַיְּין תַּלְמִיד, נָאָר, הערטָט, -- קִינְגְּרָעָר זָאָל נִשְׁטָ וּוַיִּסְנָן
מִן הַסְּתָמָם פָּאָלָג אִיךְ, נָאָר אַוְיפָּן וּוְעָגָר בְּרָעָג אִיךְ אִים
מִיט סְרָעָק:
— בְּרִיסְקָעָר רַב, זָאגַט אִיךְ, מִוס הָאָט פָּאָר אַפְּרָה
גַּיִיט אִיר?

אונ ער עַנְטְּפָעָרט מִיד פְּצָוֹת:
— עַס אִיז בַּיַּר אַיְינָגְעָפָלָן בַּיִם בענטָשָׁן, אַן אִין בֵּין
בֵּין אֲהָעָר גַּעֲזָעָן אַדְן שְׁלָא בְּפִנְיוֹן... זָעָן וּוְיל אִיךְ, אִיךְ וּוְיל
אַלְיָין זָעָן, אָונְ אָפְּשָׁר — הָאָט ער שְׂפָעָטָר צַוְּגָעָבָן — וּוּעָס מִיד
גַּאַט הַעַלְפָן, אִיךְ וּוּעָל אַרְוִיסְדָּאַטְעָוָעָן בְּיַינָּס אַתְּלִמְיד. --
— וּוַיִּסְטַ, שִׁיגְעָץ, -- בָּאָכָט ער וּוַיִּסְטַר צַיְּאָה, -- אַן
אוּבָדְין רַבִּי אִיז דָּעָר נָה, וּוּאַס הָאָט בַּיַּר גַּעֲלָרָנס. קָעָן
ער זַיְן אַגְּדָול בִּיסְרָאָל, אַבְּרִיסְקָעָר רַב אַסְאָל:
אַגְּזָונְד הָאָב אִיךְ שְׁוִין זִיכָּר גַּעֲוָאָסָט, אוֹ דָאַס אִיז ער,
אַן דָּאַס הָאָרֶץ הָאָט עַרְשָׁת אַגְּגָהְיִיבָן צַפְּלָעָן...

און די צוּיִ בערג האבן זיך צוֹאַמְפָנְגֶטְדָּאָפָן... אָז אֵיך
בֵּין אֵין דער מיט נישט געבליבּן אויפֿן אָרֶם, אָז טַקְעַ אַנְסָ
טַן הַשְׁמִים.

דער ביאלאָר רבּי, וכרכנו לברכה, פְּלַעֲגַת שְׁמַחַת-תּוֹרָה
אוֹרְוִישְׁקָן די חַסְדִּים שְׁפָאַצְרָן אַרְוֹם דער שְׂכָאַט, אָן ער אַלְיָן
איַן וַיְךָ גַּעֲזָעָן אוֹפֿן גַּאַיְקָל, אָן גַּעֲקוֹקָא, אָן מְקַבֵּל נַחַת
גַּעֲזָיוֹן...

עס אַיז נישט גַּעֲזָעָן הַיְנִיסִיק בִּיאַלְעַץ. עַס אַיז גַּעֲזָעָן דַּעַז
מְאַלְמַט גַּאֲרַא קְלִיָּין שְׁפָעַטְלָ. סַאַבְעַץ קְלִיָּינָא, נִידְעַרְקָעַ, גַּעֲזָבוּסְעַ
הַיְיָוָלָאָךְ, אַיְזָעַר דַּעַר שְׁוֹל פִּיטָּן רְבִינָס בֵּית-הַמְּדוֹרָשָׁ. דַּעַם רְבִינָס
גַּאנְיָיקָל אַיז גַּעֲזָעָן אוֹפֿן צְוּיִיטָן סַטָּאַק אַין מעַן האָבָּפָו
גַּאנְיָיקָל אַלְיָן גַּעֲזָעָן וּמַאֲוִיכָּת דַּעַר האָנָּט. די בעַרְגְּלָאָךְ פָּוּן מַוְרָחָ
וַיְמַט, דַּעַם טַיְיךָ פָּוּן מַעֲרָבָה... — אָן דַּעַר רבּי וַיְצַט אוֹפֿן
גַּאנְיָיקָל אַון קוֹקֶט. דַּעְרוּסְעַט-עַנְלָאַכָּעַ חַסְדִּים וּוְאַס גַּיְעַן אַון
שְׁוֹוִיגָן, וּוְאַרְפַּט ער זַיְהָ אַרְאָפָּפָ פִּין דַּעַר הוַיְיךָ אַתְּ הַתְּחִלָּה פָּוּן
אַנְיָגָן, זַיְהָ כָּאָפָּן אַונְטָעָר אַון גַּיְעַן שְׁוֹוּן וּוְיִסְטָעַר זִינְגְּנָדִיק... —
אַון כִּימָות, כִּיתּוֹת גַּיְעַן פָּאָרְבִּי, אַון לְאַונְזָן זַיְהָ אַרְוִיסָּפָן שְׁטָאַטָּה,
מִיט גַּעֲזָאנָג, מִיט אַמְתָעָר פְּרִיְיד, מִיט אַמְתָעָר שְׁמַחַת-תּוֹרָה... אַון
דַּעַר רבּי פְּלַעֲגַת זַיְהָ נִישְׁטָרְיָן פָּוּן גַּאנְיָיקָל.

דַּעְכִּיאַלְטָ אַבְּעָר האָט דַּעַר רבּי, אַפְּנִים, דַּעְרַהַעַרְטָ אַנְדְּרַעַר
טְרִיסָּת, האָט ער זַיְהָ אַוְיְגַעְהַיְבָן אַון אַיז אַקְעָגָן גַּעֲגָנְגָעָן דַּעַבָּ
ברִיסְקָעָר ربָּ.

— סְלוּמָּן_עַלְיכֶם, רבּי, מאָכַט ער מִיט עַנְיוֹת אַין מִיט זַיְהָ
זַיְהָ קּוֹל.

— עַלְיכֶם_שְׁלוּמָּן, נַחַן — האָט דַּעַר ברִיסְקָעָר ربָּ
עַנְטַפְּנַעַרט.

— זַיְצַט, רבּי
דַּעַר ברִיסְקָעָר ربָּ זַיְצַט זַיְהָ אַון דַּעַר בִּיאַלְעַר רבּי שְׁפָעַטְלָ
זַיְהָ פָּאָר אַיְבָּ.

— זַיְגַּנְאָר, נַחַן — מאָכַט דַּעַר ברִיסְקָעָר ربָּ מִיט אַוְיְגַעְ
הַוִּיבְעָנָג בְּרַעְמָעָן, — וּוְאַס בִּיסְטָו עַס אַנְטָלָאָפָן פָּוּן מִין יִשְׁבָּה?

— פַּעַם הָאֵט מִיר, רַבִּי, — עַנְטֶפֶערֶס עַר גַּעֲלָאַסֶּן, — אָטֶעֶם פַּאֲרְפָּעַלְטָס... אַיךְ הָאֵב נִשְׁמַת גַּעֲקָאנְט דַּעַם אָטֶעֶם כַּאֲפָן...

— וּוֹי הַיִּסְטָן וּוֹאָס רַעֲדַסְטוֹן, נָחָ?

— נִשְׁטַן מִיר, — פַּאֲרְטִיְּפֶסֶט דַּעַר רַבִּי מִיט אַשְׂטִיל קּוֹל, — נָאָר מִין נִשְׁמַת הָאֵט אָטֶעֶם פַּאֲרְפָּעַלְטָס...

— — פַּאֲרוֹאָס, נָחָ?

— אַיִּיעַר תּוֹרָה, רַבִּי, אַיְּוֹ כַּאֲבָעַ דִּין, אֵן רַחֲמִים אֵין וְן אֵן 8 פּוֹנָק הַסְּדָר אֵינוֹ אַיִּיעַר תּוֹרָה! אָוֹן דַּעֲרֵיבָעֶר אַיְּוֹ וְיֵן שְׁמַתָּה אֵן פְּרִיעִין אָטְעַבְּס... סַעַכְעַז בְּרוֹל וְנוֹחוֹשָׁת, אַיְּוֹעֲרָנָעַ חַוקִּיב, קוֹפְּגָרָנָעַ דִּינִיב... אָוֹן כַּאֲבָעַ הַוִּיכָּעַ תּוֹרָה, פָּאָר לְוּכְדִּיבָּר, פָּאָר יְהִידִי סְגָלָה... —

דַּעַר בְּרִיסְקָעֶר רְבָּבָשְׂיוֹגֶט אָוֹן דַּעַר רַבִּי וְאָגָט וְרִיטָּעָרָה אָוֹן זָגָט מִיר, רַבִּי, וּוֹאָס הָאֵט אִיר פָּאָרָן בְּלִילְיְשָׁרָאָלִי פָּאָרָן הַאֲלָקְקָהְעָקָעָר, פָּאָרָן קָצָב, פָּאָרָן בְּעַלְכְּלָאָה, פָּאָרָן פְּרָאָכְזָן יִידְ?... בְּכֶרֶת — פָּאָר אַזְגְּדִיקָן יִידְ? וּוֹאָס, רַבִּי, הָאֵט אִיר פָּאָר נִשְׁטָל לּוּמְדִים?

דַּעַר בְּרִיסְקָעֶר רְבָּבָשְׂיוֹגֶט, גְּלִיְּךְ עַד פַּאֲרֶשְׁטִיטִיט נִשְׁטָט, וּוֹאָס מַעַן רַעֲדַס צָו אִים. אָוֹן דַּעַר בְּיַאלְעָר רַבִּי שְׂטִיס אַלְקָץ פָּאָר אִים אָוֹן זָגָט וְרִיטָּעָר מִיט זַיְן וְיֵן קּוֹל:

— זַיְיט מִיר בְּמוֹחָל, רַבִּי, נָאָר דַּעַם אַבְתָּמָה מוֹ אַיךְ-אַיְּזָן וְאַגְּנָן... הָאָרֶט אַיְּזָן גַּעֲזָעָן אַיִּיעַר תּוֹרָה, הָאָרֶט אָוֹן טְרוֹקָן, וְוַיְילָן וְיֵי אַיְּוֹן דַּעַר גַּנְּפָן אָוֹן נִשְׁטָט דַּי נִשְׁמַת פָּוֹן דַּעַר תּוֹרָה.

— דַּי נִשְׁמַת? פְּרָעָנְטָס | דַּעַר בְּרִיסְקָעֶר רְבָּב אָוֹן רַיְיבָט זַיְן דַּעַם הוּיְכָן שְׁכָעָרָן.

— אַוְיָדָאי! אַיִּיעַר תּוֹרָה, רַבִּי, הָאֵב אַיְּזָן גַּעֲזָעָן, אַיְּוֹן נָאָר פָּאָר יְהִידִי סְגָלָה, סְפָּאָר לְמַדְנִים, נִשְׁטַן פָּאָר כָּל יִשְׂרָאָל אָוֹן דַּי תּוֹרָה מוֹ זַיְן פָּאָר כָּל יִשְׂרָאָל דַּי שְׁכִינָה מוֹ רַוּעָן אַוְיָחָר כָּל יִשְׂרָאָל! וּוֹאָרָן דַּי תּוֹרָה אַיְּוֹן דַּי נִשְׁמַת פָּוֹן כָּל יִשְׂרָאָל!

— אַוְן דִּין תּוֹרָה, נָחָ?

— אִיר וְוַיְלָט זַיְן זַעַן, רַבִּי

— תּוֹרָה — זַעַן! וְאוֹנְדָעָרָט זַיְן דַּעַר בְּרִיסְקָעֶר רְבָּב.

— קּוֹמֶט, רַבִּי, אַיךְ וּוּלְלָן זַיְן יוֹזָנָן... אַיךְ וּוּלְלָן אַיךְ

איך גלאנץ וויזון; זי שמחה, זאכ שטראלט ארויס פון אויר איזין
אלע, אויף כל ישראל!

דער בריסקער רב רירט זיך נישט.

— איך בעט אויר, רבבי, קומס, ניסט וויזין!

ער האט אים אroiיסגעפער איזין גאניקל. שטילערהייט בין
אויר זיך נאכגען, גאנגען.

דער רבבי האט דאך דערפילט: פגנסט נאכגען, — נאכט
ער, — שמעה הײַנט וועסט אויר זען... דער בריסקער רב וועט
אויר זען... שמחת תורה וועט אויר זען... אויר וועט זען,
אַתְּמָע שמחת תורה!

און איך האָב גיעזען דאך איזגען, זיך אלע שמחת תורה,
נאָר איך האָב אנד ערְש גיעזען... זיך אַפְּרַהָּג אִין מֵיד
אוועקעגעפֿאַלן פון די אוינן.

א גרויסער, בריסקער הימל — מײַס אַינְסָטָה, אַן בְּלָא.
אווי הצל-בלא אַן דער הימל גיעזען, או זיך האָט בחיה גיעזען
דאך אויב איבערן הימל ווינגען געטיזוומגען וויזען, מיט זיל
באנגען, ווֹאַלְקַנְדֶּלָאָה, אַן אוּ מעַן האָט זיך אַין זיך אַינְגַּעַזְקָעָן,
האָט מעַן גיעזען, זיך זיך ציטערן מיט פָּאָר פִּידָּה, זיך זיך טאנצָן
אונטער מיט שמחת תורה הײַנטען וויטער האָט אַרְמוֹנְגָּנוּבָּעָן זיך
שטעט אַגרִינְעָה, בריטער גארטל, אַ טונְקָלְגָּרִינְעָה, נאָר דאָס
גרִינְעָה אוּ געווען לעבעדיק גראַן, אווי לעבעדיק, גלייך פָּס ווֹאַלְט
אַחֲיוֹתָה אַרְמוֹנְגָּעָלִינְן צוֹוִישָׁן די גְּרָאָזָן, ווֹאָס אַמְּאָל, האָט זיך
געראָכָס, פְּלָאָט אַרגְּגָעָן אַנְדְּרָעָש אַוִּיס אַחֲיוֹת, אַגְּשָׂטָאָקָן
אַ לעַבְנָן — מעַן האָט געווען בחוש, זיך זיך פְּלָעַמְלָעָךְ סְפָּרִינְגָּעָן
און טאנגען צוֹוִישָׁן די גְּרָעַזְלָעָךְ... גלייך זיך האָלָן זיך אַן
קוֹשָׁן זיך...

און אויף די לאָנקָפָס מיט די פְּלָעַמְלָעָךְ האָבן זיך אַרְמוֹנְגָּעָן
דרײַס כִּיתּוֹת אַן כִּיתּוֹת פָּוּן חִסְּדִים... די אַטְלָעַס עַנְעָן אַן אַפְּילָו די
לאַסְטִינְגָּעָן קָאָפָאָטָעָם האָבן גַּעַבְלָאָנְקָעָט זיך שְׁפִיגָּל, די צָעָן.
וועסָעָן זיך גַּאנְצָעָן... אַן די פְּלָעַמְלָעָךְ, ווֹאָס האָבן זיך אַרוֹיסָס
געַרְיסָן פָּוּן צוֹוִישָׁן זיך גְּרָעַזְלָעָךְ, האָבן זיך גַּעַכָּאָפָט אַן גַּעַצְיָעָן
פָּעָט אַן די שְׁפִינְגְּלָדִיקָּעָן גַּנְדִּי יוֹם-צָוָב, אַן עַס האָט זיך גַּכְּרִיכָּט,

או זיך טאנצען אָרוּם יעדן חסיד, מיז התחלהות, מיט ליבשאָפֶט... און אלע כיהות חסידים האָבן געוקוט מיט וואַנדערלֿאָך זאָר-שטייקע אויגן אָרוֹיף צום רבינס גאניקל... און די דָּארשטייקע אויגן, האָפֶט אַיך געזען ממש בחוש, זויגן פון גאניקל, פון רבינס פֿנִים, די ליכט, און וואָס מער ליכט זיך האָבן געוויגן, העכער גע-זונגען האָבן זיך... אַלְץ העכער און העכער... אַלְץ לָוּסְטִיקָעָר...

און יעדייע פֿיטהָה האָפֶט זיך געזונגען אַיך ניגונ, נאָר אַיך דער לוּסְטִיקָעָר זיך די אלע ניגוניכּ מיט אלע קולות אוַיְגַּעֲמִישׂט; און צום רבינס גאניקל אַיך גונגעקומען אַיְיָין זמר, אַיְיָין ניגונ... גלייך אלע זונגען אַיְיָין זמר, און אלע זונגען — דער הייל זינגט, די גלגליט זינגען, און די ערְדָּפָן אַונְטָן זינגט, און די נְשֵׁבָה פֿון דער וועלט זינגט — — — אַלְץ זינגט!

רבונו של עולם! אַיך האָפֶט געמיינַס אַיך צענַי אַיך בְּתִיקָּות... עס אַיך אָפֶער נִישְׂט באַשְׁעָרָת געוווען.

— מען דָּארְפִּי כְּנַחַת דָּאוֹנוֹגָעָן — האָפֶט פְּלוֹצִים דער בריסקער

רב אַרוּיסגעָאנָט כָּארְפִּי; און אלע אַיך פָּאַרְשְׁוַיְוָאנָן געווֹאָרְן... שטייל — — דער פָּאַרְהָאָנוֹג אַיך מִיר צוֹרְקוֹנְעַפָּאלְן פָּאַר די אויגן: אויבָּן — אַפְּשָׁוּטָר הַוְּמָל, אַונְטָן — פָּשָׁוּטָר פָּאַשָּׁע, פָּשָׁוּטָע חסידים אַיך צְדִיקָּעָנָע קָאָפְּאָטָעָס... אַלְטָע צְעָרִיסְעָנָע שְׂטִיקְלָעָך ניגונִים... אַוְיכְנַעַלְאָשָׂן די פָּלָעַמְלָעָך — אַיך קוֹק אוֹיפָּן רבִּין, זיין פֿוּים אַיך אוֹיך חוֹשָׁך — — —

זיך האָבן זיך נִשְׂט אַוְיכְנַעַלְיִיכְט; דער בריסקער רב אַיך געבליבָּן אַ מְתַנְגָּד ווי פריעָר; מיט דעם אַיז ער אַוְעַקְנַעַפָּאָרְן!
דאָך אַ פְּעוֹלָה האָפֶט עס גַּעהָאָטָן גַּעֲרוֹדָטָס האָפֶט ער שוֹין
ニִשְׂט. —

פַּגְרָטִיטְשְׁוֹנֶגֶן פָּוּן דֵּי שְׁוּעָרֶס הַעֲפָרָעָאִישָׁע וּוּעָרְטָעָה,
וּוּלְכָבָע גַּפְפִּינָּעָן וַיְד אַיְן דַּעַם וּוּרְקָן צְוִוִּין צְוִוִּין בָּעָרְגָּן.

א תלמיד מובהק (א סְפָּגְגְּדוּקָעָר תַּלְמִיד)

נתגלה גַּעֲוָאָרָן (אַבְּדָקָט גַּעֲוָאָרָן)

געַח גַּעֲזָאָרָן (פְּאָרָס אַיְנָרָן גַּעֲזָאָרָן)

מהאי טְפָמָא (צִילִיב דָּעַר אַיְזָאָרָן)

דִּינִי טְבָנוֹת (צְוִוָּצָן וְצָנָן צְלָטְצָלָן)

בָּאוֹתָה הַרְגָּעָה (אַיְן דַּעַם בָּקְבָּעָן)

דָּעַר גַּלְגָּה (אַפְּגָנָע תִּירָה)

א נְקָם וּנוֹטָר כְּנָחָש (עַר נְעַמָּת נְקָמָה, עַר מְאַרְבָּיוֹת נְקָמָה)

א זָוָהָר, א פְּרוֹדָס (נְעַדְעָן פָּעָן קְבָּלָה-סְפָרָבוֹס)

יְזָא מְדֻעָתוֹ גַּעֲזָאָרָן (עַר אַיְן אַרְגָּמָע פָּעָן יְזָאָרָן)

אַיְן לְשָׁעָר וְאַיְן לְסָפָר (נְיָס אַעֲזִיזָאָרָן אַיְן נְיָס צִי דְּקִיזְרָהָרָן)

דְּבָרִים בְּגָ� (אַיְן דָּאָס אַיְן צָפָע אַהֲנָרָהָרָן יְאָהָרָן)

עַד מְפִי עַד (אַיְן צָרוֹת פָּעָן אַהֲנָרָן)

חוּלְקִים (גַּעֲנָגִיר)

מְתַרְחָק (וְעַד דְּעַרְתִּיכְתְּרָהָרָן)

אַמְקָסָה לְיִלְד (נְיָס צְוִיר צִי דְּנִיר)

הַתְּגִדְדָּות (גַּעֲנָגְנָרְדָּאָס)

כְּמֶש נְפָשָׁוּ קְשָׁוָה בְּנְפָשָׁה (עַר פָּעָן צָמָע אַיְן נְיָס לְפָעָן)

כְּהָאִי לִישָׁנָא (טְיָס דָּאָס אַיְזָדְרָהָרָן)

פְּחָוֹת כְּשָׂוָה פְּרוֹסָה (וְעַד אַעֲרָבָה וְעַדְעָבָה פָּעָן אַמְגָנָה)

עַמּוֹד בְּרוֹל (אַיְזָעָנָה זְיַיָּה)

מְשַׁכְמָנוֹ וּמְעַלָּה (בְּיָס אַקְעָפָה הַכְּבָבָהָרָן)

גָּל שֶׁל עַצְמוֹת (אַבְּאָרָב מְיָס בְּיָזְנָהָרָן)

לְבָב יְזָעָה מְרָת נְפָשָׁוּ (אַהֲרָן יְזָעָה פְּאַרְבָּדָהָרָן וְעַן בְּיָצָר גַּמְבָּהָרָן)

אַחֲבָת אַוְן דְּבָקוֹת (לְיִבְצָאָפָה אַיְן אַהֲבָתְבָּהָרָן)

דָּן שָׁלָא בְּפָנָיו (אַזְּבָעָן אַזְּבָעָר דֵּי אַיְזָאָרָן)

סָאמָע בְּרוֹל וּנְחֹוֹת (סָאמָע אַיְן אַיְן קְפָעָה)

חַדִּי סְגָולָה (דֵּי אַיְזָעָקָע אַיְזָעָרָהָיְלָהָרָן)

וּוַיְלָבָעֶר פָּאָרְלָאָג פֿוֹן בָּ. אַ קְלָעָצְקִין.

לְעָרֵן = בִּיבָּעָר :

1. יַאֲפָע.—דַּעַר שָׁול חָבֶר
2. הַאֲכְבָּעָרְג.—דַּי נִיעַ שָׁול
3. בְּאוֹאָרְנִיךְ אָוּן לְעִוּיטָן.—אַרְיִטְמָעְטִיקָע פָּאָר קִינְדָּעָר
4. אַפְּרָתִי.—יִדְּיִשְׂעַ גַּשְׁיכְּטָע ב. |
5. " " " " ב. ||
6. אַלְגִּין.—דָּאָס יִדְּיִשְׂעַ וִיאָרָט ב. |
7. " " " " ב. || אָוּן |||.

וּבְנִשְׁאָפְטָדְעָן אָוּן דְּעָרְנִיבִּיבָּעָה.

(פָּאָר שָׁול אָוּן זַלְבָּסְטְּנִילְדִּינְגָּן)

1. מְצָרִים—בְּאָאָרְבָּעַט פֿוֹן הוֹדֶל לוֹיט פָּאָרְשָׁ. קוּעָלָן
2. הַאֲלָאנְדָּר דַּעַר בְּאוֹינְגְּטָעָר אַקְעָזָן
3. לְוַנְקָעְיוֹץ דַּי אָונְטָעְרוֹוָאָס עַרְדִּיקָעַ מְלוֹכוֹת אַיְבָּ. נַעֲכָמָן
4. לְוַפְּטָ —
5. זַלְגָּן
6. נַאֲפָטָ —
7. פִּימְעָנָאָוּ. — אַיְן דַּי גַּעֲגָנְטָן פֿוֹן אַיְבִּיקָן אַיְזָן קָאָפְלָאָנוֹוִוִּיטָש
8. פְּרָאָפָ. יַעֲלָטְשִׁיטָש. — דַּעַר וַיְינְטָעָר אָוּן וּמַעֲרְשָׁלָאָפָ פֿוֹן
    דַּי בְּעַלְיִ-חִים אַיְבָּעָרָו. בְּעַל-מְחַשְּׁבוֹת
9. שְׁמַעְילָ. — דַּעַר מְעַנְטָשָׁ לְעָרָן-בּוֹן פָּאָר אַנְגָּטָאָמָעָ אַיְבָּעָר.
    וְעַדְתָּ פֿוֹן בְּעַל-מְחַשְּׁבוֹת
10. פְּרָאָפָ וּזְגָנָעָר. — דָּאָס לְעַבְנָן בַּיְיִ דַּי הַיּוֹת

וְרַיְלָנוּד פָּאֶרֶלָאָג פָּזְ בָּ אַ קָּלָעֵצְקִין.

קִינְדָּעָר לִיטָּעָר אַטּוֹר:

1. אוֱאַיְילָד אַ...—דָּאָס מִיאָוּסָע עֲוָתְעָלָע
2. בַּיְ אַ...—פָּאֶטָּעָר אָוּן יָוּן
3. בַּנְּ-עַמִּי.—פִּיוּול דָּעָר גְּרוּיסְגָּר אָוּן פִּיוּול דָּעָר קְלִינְגָּר
4. פָּוּם אָוּן דְּרִיְידָל — אַ פִּיעָסָע פָּאָר קְזְנְדָּעָר,
יִדְּישׁ מַ. עַלְקִין
5. "בְּלוּבָעָן."...—אַזְּאַבְּלָ-בִּיכְלָ פָּוּן קִינְדָּעָר-לִידְעָר
6. גְּרִיבָ...—פָּאֶרֶבְּיְשָׁוּפְטָע בַּת-מְלָכָה
סָלְוָמְפָעָרָל
7. נַּאֲלָדְבָּעָרָג-אָקוּן.—בָּאוּעוּגְנוּגָאָס-שְׁפִיל
8. דִּאמְיְיטְשִׁיסָּ...—אַ מִידְעָלָע ווֹאָס הָאָט גַּעֲרָאָטוּנָט אַ צָּוָג
9. טְשָׁאָרְנִי דָּ...—דָּעָר קָאָטָעָר אַיִן שְׁטִוּוֹל
דָּעָר פּוֹלְעָר פּוֹקָס אָוּן דָּ, קָלוּגָע הוּן
10. סְפָּקְכְּפָּאָר כָּ...—קִינְדָּעָר
11. פֿרְזִ זָ...—דָּעָר קוֹנְגְּנְמְאָכָעָר
12. פֿרְזִ שָׁ...—דָּעָר שְׁטִוּסָל

